

Kulturdepartementet

Dato: 16.02.2018

Vår ref: 18/01088-1 tm783

Deres ref:

Innspill til Kulturdepartementets arbeid med ny kulturmelding

Spørsmål til aktørene fra departementet:

1. Hva vil vi at norsk kulturliv skal være om 20 år?

Den norske kirke vil se og være en aktør i et sterkt kunst- og kulturliv som:

- evner å glede, utfordre og irritere oss slik at vi ser at livet alltid er mer.
- beriker vår hverdag, men som også evner å tale med oss på livets intense dyp og store høyder.
- hjelper oss med erfaringen av et stort *vi* i et mangefasettert samfunn.
- favner barn og unge.
- oppleves relevant, tilgjengelig og nært for ulike sosioøkonomiske grupper i vårt samfunn og som utfordrer alle "*vi* og *dem*"-tenkninger.
- i alle sine uttrykk er tilgjengelig for hele befolkning og ikke for en privilegert elite.
- både inkorporerer og utfordrer tro og livssyn i tråd med kulturens egenart som *eksistensielt språk*.
- kjennetegnes av et stort spekter fra profesjonelle aktører til engasjerte amatører i samhandling med en voksende frivillighet.
- evner å føre oss inn i historiens lange linjer samtidig som det er aktuelt, eksistensielt og fremtidsrettet – broene mellom fortid, nåtid og framtid.

a) Hvilke muligheter og hvilke utfordringer finnes?

Muligheter

Den norske kirke er beredt til å bidra til å ta sitt ansvar slik at det skjer et lokalt kulturløft de nærmeste 20 årene i Norge.

Kirkens kultursatsing skal opp som sak på vårt Kirkemøte i april i år. Strategiske veivalg for veien videre er formålet med å behandle kultur som kirkemøtesak.

Gjennom Den norske kirkes gudstjenesteliv og kunst- og kulturarbeid over hele landet bidrar kirken til at enhver innbygger i Norge har mulighet til å erverve seg god kulturell og menneskelig kapital til sitt eget og samfunnets beste.

Kirkebygget som arena

Den norske kirke har 1 600 kirkebygg. De er plassert i alle landets kommuner. 170/260 av kirkene er fra middelalder og omtrent 1 000 kirkebygg er omfattet av en vernebestemmelse.

Ca. 650 av kirkebyggene står på sted hvor det har vært kirke sammenhengende fra middelalderen. Kirkene uttrykker en sammenhengende brukshistorie hvor de ulike århundrer har satt igjen sine spor. Samtidig er våre kirker ikke museale, men i stor grad samme bruk i dag som det de ble bygget til.

Kirkene har orgler med milliardverdier og en omfattende kunst og skulpturrikdom. Det er knapt andre middelalderbygninger i Norge som på samme måte har slike brukshistorier og er i aktiv bruk som det de er. I dette ligger det også at disse byggene er svært viktige arenaer for utøvelse av kunst og kultur med hele skalaen fra amatør – til profesjonelle – aktiviteter.

Norske kirkebygg står sentralt i norsk arkitekturhistorie. Samtidig har de ulike århundrene satt sine kulturelle og kunstneriske spor i byggverkene. Norsk kirkearkitektur er i dag i front som aktør innen arkitekturutvikling; jf. nye kirkebygg vinner ikke bare lokale og nasjonale arkitekturpriser, men også høyt respekterte internasjonale priser. Kirkene tiltrekker seg i kraft av dette en rekke besøkende til landet (arkitekter, kunstnere, pilegrimer, turister o.a.). I disse kirkene finner man også Norges største kunstgalleri i kraft av all utsmykning/kirkekunst/interiør som er i disse kirkene.

Gjennom økt tilgang på *åpne kirker* utenom gudstjeneste, kulturarrangement og annet kirkelig arbeid, ønsker Den norske kirke at flere mennesker skal få tilgang til å utforske kirkebyggets arkitektur, utsmykning og hellighet i ro og mak på egen hånd.

Kirken som kunst- og kulturaktør

Kirkemusikere: Kirken har ca. 900 profesjonelt ansatte musikere

(kantorer/kirkemusikere) i sin organisasjon som bidrar med lokalt kulturarbeid. Gjennom dette har kirken en landsdekkende administrasjon og infrastruktur på plass som kunst- og kulturaktør. Kirken ønsker å styrke særlig kirkemusikernes stillinger fremover for slik å kunne være en sentral aktør i satsingen på et lokalt kulturløft sammen med det allmenne kulturliv.

Korarbeid: Mange kantorene/kirkemusikerne har ansvar for korarbeid i sin stilling. Den norske kirke har pr 2016:

<i>Kor for barn og unge</i>	1 000
	21 000 medlemmer
<i>Kor for voksne/familie</i>	600
	14 000 medlemmer
Totalt	1 600 kor med 35 000 medlemmer.

Fremover ønsker kirken å styrke dette arbeidet ytterligere gjennom samarbeid med bl. a. *Koralliansen*, *Krafttak for sang*, alle barne- og ungdomsorganisasjonene og andre kororganisasjoner som allerede er knyttet til Den norske kirkes korarbeid. Kirken ønsker

også å styrke eksisterende og å utvikle nye kompetansenettverk internt i kirken og eksternt i det allmenne kulturliv.

Domkorene: Det kirkemusikalske arbeidet ved kirkens domkirker er spydspisser i kirkens kor- og konsertarbeid. Oslo og Nidaros domkirkers domkor står her i en særstilling i kraft av deres nasjonalt offentlige oppdrag. I denne sammenheng ser Den norske kirke med glede på prosjektet i Trondheim mellom Nidaros domkirke og Vår Frue menighet sammen med Trondheim symfoniorkester (jf. *Fleirstemt. Strategidokument for korutvikling i Norge 2016*). Vi håper at dette prosjektet kan bli starten på en prosess hvor flere domkor kan bli involvert i samme type satsing fremover.

Barne- og ungdomskultur: Kultur var sak på Ungdommens kirkemøte i 2017. Kirken vil styrke sitt arbeid overfor barn og unge fremover. Vi ser med glede frem til Stortingsmelding om barne- og ungdomskultur.

For Den norske kirke er det berikende og fornyende å se hvordan barn og unge i dag tar i bruk kirken og får lære om denne kulturskatten – jf. f.eks. breddetiltakene *Tårnagentene* og *Lys Våken* hvor barn og unge får utforske kirkebygget med dets arkitektur og utsmykning i sin helhet. I slikt arbeid blir hele 14 000 11-åringer kjent med kirkebygget og kirkerommet også gjennom overnatte i sin kirke.

Konserter og kulturarrangement pr 2016: Den norske kirke har *1,7 mill deltakere* på i underkant *13 000 konserter og kulturarrangement*. Til disse arrangementene har kirken 14 000 frivillige medarbeidere. Tallene er jevnt stigende år for år. Det er all grunn til å tro at det er et godt grunnlag for at arbeidet kan økes og utvikles ytterligere i årene fremover. Den norske kirke gleder seg over at den stabile økningen også i disse tallene. Samtidig mener vi at vi her har potensiale til fornyelse og videreutvikling av tiltak både som produsent, samarbeidspart og utleieaktør.

Kirkeforskning (KIFO) dokumenterte i 2009 i rapporten *Lokalt kulturliv i endring* for Norsk kulturråd og for Kirkerådet i 2010 i rapporten KIFO Notat nr 1/2010 – *Kultur i kirken. En kartlegging av kulturaktiviteter i to bispedømmer i Den norske kirke* at kirken var den lokale kulturarena som hadde økt mest de siste fem årene (se KIFO-rapporten s. 70). Det samme kommer Rokkan-rapporten: *Kulturarenaer 2016* frem til når de spør om kulturarenaen brukes mer i dag enn for fem år siden. For kirke/gudshus/religiøse forsamlingshus svarer hele 93 % at arenaen brukes mer eller like mye som for fem år siden. Den norske kirke tolker tendensen dit hen at kirkebygget står meget sterkt som en foretrukket arena i befolkningen for kunst- og kulturarrangement.

Profesjonelle kunstnere/utøvere: For kirker/bedehus/religiøse forsamlingshus svarer 92 % at de bruker flere enn eller like mange *profesjonelle kunstnere/utøvere* som for fem år siden (- jf. Rokkan-rapporten: *Kulturarenaer 2016*). Den norske kirke har ikke egen statistikk over dette, men gleder seg over tallene. Vi tror dette bl.a. skyldes to ting: kirkens egen kultursatsing, men også Kulturløftet.

Festivalarbeid: Den norske kirke er også involvert i festivalarbeid både som arrangør av egne festivaler foruten samarbeidspart og utleieaktør av kirker til konserter i andre festivaler. Kirkens flaggskip som festivalaktør er selvsagt Olavfestdagene, men det er også nykommere blant festivalaktørene i kirken som f.eks. Egil Hovland-festivalen i Fredrikstad. Innen festivalarbeid har nok Den norske kirke et potensiale til å styrke og

videreutvikle eget festivalarbeid innen musikk, men også andre kunstneriske uttrykksformer. Vi ser også at det er et potensiale i å utvikle nye samarbeidsflater med det allmenne kulturlivs festivallaktører.

Som landsdekkende kunst- og kulturaktør med en mangfoldig arena tilgjengelig, en solid stab med både profesjonelle musikere, andre ansatte og et økende antall dedikerte kulturfrivillige, ser Den norske kirke at det fremover ligger store og spennende utviklingsmuligheter i vårt arbeid ved å samarbeide med aktører, nettverk og organisasjoner som *Kulturalliansen*, *KFUK/KFUMs Kulturskole*, *DKS*, *Norske festivaler* m.fl. – lokalt, regionalt og nasjonalt.

Utfordringer

I 2009 fikk Den norske kirke en nasjonal og 11 regionale kulturrådgiverstillinger. Et par sentrale oppgaver for kulturrådgiverne var å bidra til en profesjonalisering av lokalmenighetenes kunst- og kulturarbeid og å styrke deres søknadskompetansen innen kultur. Dette er godt igang, men for å kunne være en enda sterkere kulturaktør fremover, ønsker Den norske kirke seg gode støtteordninger hvor kunstens relasjon til religion og livssyn kan utvikles i større grad enn det er mulig innenfor eksisterende ordninger. Her trenger også tilskuddsforvalterne økt kompetanse i forståelsen av religionens vesen og uttrykksform i kunsten, og at dette er noe annet enn forkynnelse.

Deler av kirkens kulturarbeid strander ofte på for små og få kirkemusikerstillinger med lite rom for fri kunstnerisk virksomhet og korarbeid, men også manglende tilgang til produksjonsmidler til mindre kulturtiltak. Kantorstillingene har derfor behov for å bli styrket i årene fremover sammen med en ny tilskuddsordning og forutsigbare rammevilkår. Innen korarbeidet håper kirken derfor bl.a. at kordirigentsatsingen blir videreført med kurs og etterutdanningstilbud, og at *Koralliansen* som samarbeidsorgan mellom kororganisasjoner får videreutvikle seg som nettverk og aktør for felles interesser for korfeltet.

Når det gjelder DKS-ordningen, er den de fleste steder et sjansespill for enkeltmenigheter som lokal produsent da de ikke har økonomi til å produsere slike tiltak. Man har heller ikke noen garanti for at produksjonen blir kjøpt inn til DKS. Da blir det vanskelig å motivere både menighetsråd og stab til å satse på et slikt tiltak. Den norske kirke skulle i denne sammenheng ønske seg en større åpenhet for å inngå intensjonsavtaler om DKS-produksjoner mellom bispedømme og fylkeskommune slik som f.eks. Møre og Romsdal fylkeskommune har gjort sammen med Møre bispedømme. De har en gjensidig intensjon om å ha minst en kirkelig produksjon i året innen DKS.

b) Hvordan bør samfunnet imøtekomme disse utfordringene?

Det bør:

1. utarbeide en knakende god kulturmelding som omfatter en visjonær forståelse av kunstens og kulturens rolle for mennesket og for samfunnet. En slik melding bør også ha språk for kunstens og kulturens relasjon til religion, identitet, dialog og livssyn.
2. etterstrebe en god dynamikk mellom et høyt profesjonelt nivå på kunst og kultur og det allmenne og amatørbaserte kunst- og kulturlivet – og at disse tyngdepunktene får berøre og berike hverandre.
3. en fortsatt offentlig støtte til kunst og kultur som fremmer både profesjonell utvikling og allmenn bruk. Fortsatt målbevisst satsing på levende kultur for alle.

4. legges til rette for at kirken kan fortsette å være en offensiv søker på kunst- og kulturmidler, og at det er etablert robuste ordninger for dette.
5. satses på en solid og egen melding for kunst og kultur for barn og unge. Tidligere kulturmeldinger har vært svake på dette.

2. Hvordan bør oppgave- og ansvarsfordelingen på kulturområdet være mellom kommune, fylkeskommune og staten?

Den norske kirke ønsker seg:

1. En oversiktlig forvaltning med gode stønadsordninger.
2. Effektive ordninger for mindre prosjekter i kommunene.
3. En styrking av kulturloven.
4. Bred og tverrfaglig kompetanse i de organene som skal videreutvikle forvaltningen av kulturmidler. Det vil være en fare at regionaliserte enheter er svakere på tverrfagligheten da det ikke er mulig å etablere like brede enheter regionalt som nasjonalt. Kirkerådet anbefaler en robust tverrfaglighet og et kritisk blikk på å bygge opp store regionale enheter som vil øke byråkratiet i kulturforvaltningen. Vårt spørsmål er: vil det være økonomi til å etablere mangefaglige og tilstrekkelig robuste skapende enheter regionalt? Og vil det gå på bekostning – ikke av det nasjonale –, men av det lokale?
5. At kulturminneforvaltningen ivaretar kirkebyggene på best mulig måte. Kirken er bekymret for en regionalisering av kulturminnevernet for kirkebygg. Det er i dag 2,5 stillinger hos riksantikvar. En regionalisering av denne forvaltningen vil smuldre opp den spesifikke fagligheten som er nødvendig for en robust kulturminneforvaltning med «bruk er det beste vern» som grunnforståelse.

Med vennlig hilsen

Paul Erik Wirgenes
avd.dir.

Turid S. Myrholt
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kulturdepartementet